

Cilj skautskog pokreta

“Obrazovanje? Ali, to je škola!”

“ Obrazovanje je u srcu ličnog razvoja i razvoja zajednice; njegova misija je da omogući svakome od nas, bez izuzetaka, da razvijemo sve naše talente u potpunosti i da ostvarimo naš kreativni potencijal, uključujući odgovornost za sopstvene živote i dostizanje naših ličnih ciljeva.”

Skautstvo je obrazovni pokret mladih ljudi. Međutim, “obrazovanje” različitim ljudima različito znači. U svakodnevnom jeziku u nekim delovima sveta, obrazovanje se prvobitno vezuje, na svom najosnovnijem nivou, za čitanje i pisanje, na višem nivou za sticanje akademskog znanja.

U skautstvu, međutim, **obrazovanje se u svom širem smislu smatra procesom kroz koji svako od nas razvija razne sopstvene sposobnosti tokom čitavog života, kao pojedinac i kao član društva. Cilj obrazovanja** je da doprinosi punom razvoju jedne samostalne, poštovane, odgovorne i posvećene osobe.

Samostalna: sposobna da odlučuje o svom životu i da se sa njim nosi.

Poštovana: sposobna da pokaže interes za druge, da radi sa njima i brine za i o njima.

Odgovorna: sposobna da preuzme posledice odlučivanja, da ostane predana i završi ono čega se prihvatila.

Posvećena: sposobna da živi u skladu sa sopstvenim vrednostima, da prati i razvija ideale koje smatra važnim.

Opšte prihvaćena definicija UNESCO-a prikazuje tri različita tipa obrazovanja:

Formalno obrazovanje - hijerarhijski strukturiran, hronološki klasifikovan obrazovni sistem koji se sprovodi od osnovnih preko srednjoškolskih do visokoškolskih institucija.

Životno obrazovanje - proces gde svaki pojedinac stiče stavove, vrednosti, veštine i znanje iz dnevnog iskustva, na primer iz porodice, od prijatelja, grupe vršnjaka, medija i drugih uticaja i faktora u okruženju.

Neformalno obrazovanje - organizovana obrazovna aktivnost van okvira ustanovljenog formalnog sistema koji bi trebao da služi prepoznatljivoj ciljnoj grupi sa prepoznatljivim saznajnim ciljevima.

Sva tri navedena tipa obrazovanja imaju specifične uloge koje upotpunjuju druge dve i sve što je potrebno da bi se došlo do željenog rezultata. Šire gledano: znanje i stručnost se uglavnom mogu dobiti u okviru formalnog obrazovanja dok neke veštine i lične i društvene nudi životno obrazovanje.

Tekovina životnih veština i razvoj stavova zasnovanih na celovitom sistemu vrednosti se može steći, upravo, kroz neformalno obrazovanje.

Svrha skautskog pokreta

Po skautskoj obrazovnoj filozofiji svaka osoba se rađa sa jedinstvenim potencijalom koji se može razviti u konstruktivnom pravcu.

Da bi se ovaj potencijal pretvorio u realnost potrebno je razviti sve sposobnosti pojedinca – fizičke, intelektualne, emocionalne, društvene i duhovne – u pravcu ciljeva koje treba dostići.

Očigledno, kako je obrazovanje životni proces, skautstvo ne može potpuno razviti nečiji potencijal na svim poljima. Skautstvo, prosto, može pratiti osobu, neko vreme, u delu razvojnog puta i pomoći svakome da razvije unutrašnje izvore koji će joj biti potrebni da se dalje razvija bez pomoći skautstva. Na kraju, da je skautstvo štaka na koju će se ljudi oslanjati čitav život, sigurno ne bi uspelo u onome šta pokušava da dostigne.

Stoga, skautstvo, prosto teži da doprinese ovom procesu samoobrazovanja tokom godina kada osobi zaista može ovaj sistem strukturisane obrazovne podrške koristiti.

Ohrabrujući mlade ljude da koriste i razvijaju sve svoje sposobnosti na konstruktivan način, danas skautstvo teži da pomogne mladim ljudima da shvate da oni već poseduju ono što je potrebno da se napravi razlika –

u njihovim sopstvenim životima i svetu u kojem žive.

Pošto postanu spremni da prošire svoje horizonte i potraže nove izazove, skautstvo im pomaže da koriste svoje iskustvo i dalje razvijaju svoje sposobnosti, da žive i rastu kao ispunjeni pojedinci i kao aktivni i konstruktivni članovi društva.

Konstruktivni pravac: Principi skautstva

Svaki pokret ili organizovano telo ima nekoliko osnovnih verovanja koja obrazuju osnovu svrsi njegovog postojanja, orijentišu ono čemu teži i prate napredak u dostizanju ciljeva.

Razumljivo je da je kao obrazovni pokret, skautstvo društveno odgovorno: mladim ljudima kojima služi i porodicama koje su poverile svoju dragu decu da se o njima brine.

Obrazovni ciljevi su jasni: razvoj samostalne, požrtvovane, odgovorne i posvećene osobe i člana društva. Međutim, moraju postojati jasne vodilje koje orijentišu razvoj mlade osobe ka ovim ciljevima.

To su skautski principi:

dužnost prema sebi, prema drugima i prema duhovnoj realnosti.

Oni su osnova sistema vrednosti koji upravljaju pokretom kao celinom. Ovi principi, stoga, daju pravac obrazovnoj politici skautstva kao pokreta, obrazovnom pristupu koji se koristi sa mladim ljudima i načinu na koji se elementi skautskog metoda koriste da bi dali konstruktivan i koherentan pravac razvoju mlade osobe.

Dužnost prema sebi

Svaka osoba je dužna da razvije svoju samostalnost i preuzme odgovornost.

Ovo uključuje:

- preuzimanje odgovornosti za sopstveni razvoj: fizički, intelektualni, emocionalni, društveni i duhovni;
- donošenje odluka za koje duboko smatramo da su pravedne, briga o zdravlju, borba pojedinca za ljudska prava.

Da bi se u ovome uspelo potrebno je sebe bolje upoznati, svo bogatstvo i kompleksnost koji karakterišu svaku osobu, sa strahovima i slabostima, nadama, potrebama...

Dužnost prema drugima

Svaka osoba ima odgovornost prema drugima. To uključuje:

- poštovanje dostojanstva svakog pojedinca;
- vođenje aktivne i konstruktivne uloge u društvu;
- pomoć onima kojima je potrebna;
- priznavanje integriteta prirode.

Dužnost prema duhovnoj realnosti

Svaka osoba je dužna da traga, iznad onoga što je materijalno, za silom višom od čovečanstva. To uključuje traganje za:

- duhovnom realnošću koja daje značenje i pravac u životu pojedinca i
- otkrivanje značenja duhovnih vrednosti i življenje u skladu sa tim vrednostima.

Kada su ova tri jednostavna principa zaista deo načina života svaka vrsta fundamentalizma ili fanatizma je isključena.

Skautski metod

“Skautstvo je lek sačinjen od raznih sastojaka i, sem ako su pomešani u pravim razmerama po receptu, korisnici ne smeju kriviti doktora ukoliko su efekti lečenja nezadovoljavajući.”

Baden-Paue, Džembori, 1922.

Skautski metod čine **sedam elemenata** koji su blisko povezani i u stalnom su međusobnom dejstvu.

Metod se može definisati kao sredstvo koje se koristi ili koraci koji se prate u dostizanju cilja.

Skautski metod je definisan kao sistem naprednog samoobrazovanja kroz:

- **pridržavanje Zavetu i Zakonima**
- **učenje kroz rad**
- **članstvo u malim grupama (vodni sistem)**
- **simbolički okvir**
- **jedinstvo sa prirodom**
- **lični razvoj**
- **podršku odraslih**

koji treba da se dostigne kao rezultat kombinacije ovih sedam elemenata. Ako ih gledamo pojedinačno, mnogi od ovih obrazovnih elemenata se koriste u drugim oblicima obrazovanja – timski rad na projektu, na primer. U skautstvu se, međutim, ovi različiti elementi koriste kao delovi metoda i svaki od njih predstavlja samo deo jedne celine. Činjenica da svi ovi delovi sačinjavaju celinu i koriste se kao sistem je deo onoga što skautstvo čini jedinstvenim.

Skautski metod treba da pomogne svakoj mladoj osobi da koristi i razvija svoje sposobnosti i interesovanja, da pronađe konstruktivne načine da se susretne sa potrebama u određenim periodima razvoja, da otvori vrata daljim fazama ličnog razvoja. Tempo razvoja zavisi od same ličnosti i njegovih ili njenih sposobnosti i lične motivacije.

Metod treba da obezbedi okruženje koje će odgovarati potrebama članova. Njihovoj potrebi za akcijom, izazovom i avanturom; njihovoj želji da istražuju, eksperimentišu i otkrivaju; njihovoj prirodnoj inventivnosti; osećaju da su priznati i poštovani kao ličnosti; njihovoj sposobnosti za idealizacijom stvari i potrebi da se spoljašnjem svetu pronađe smisao, itd.

- **Pridržavanje Zavetu i Zakonima**

Skautski Zavet i Zakoni smatraju se jednim elementom metoda zato što su veoma tesno povezani. Međutim, kako se njihove specifične obrazovne uloge razlikuju tretiraćemo ih pojedinačno.

Skautski zakoni

Skautski zakoni su način življenja koji je zasnovan na skautskim principima. To je kodeks ponašanja u jedinici ali isto tako i način življenja, skup vrednosti, kojim se mlada osoba obavezuje kada položi Zavet. Zakoni, stoga, predstavljaju životni ideal svakog člana organizacije, mlade osobe ili odraslog člana, kao i sredstvo za ispunjenje obrazovnog cilja – način da se nauče značenja pojmova kroz direktno iskustvo.

Skautski zavet je obećanje koje svaki mladi pojedinac da pred grupom vršnjaka kada odluči da postane član organizacije. Mladi članovi se po svojoj slobodnoj volji obavezuju na utvrđeni kodeks ponašanja, izviđačke zakone, prihvatajući odgovornost za ispunjavanje datog obećanja. Trajna identifikacija sa ovim etičkim vrednostima i napor da se one zadovolje u najboljoj mogućoj meri su, stoga, najmoćniji instrument jedne mlade osobe.

- **Učenje kroz rad**

Učenje kroz rad znači razvoj osobe kroz njegovo ili njeno lično iskustvo “iz prve ruke”, što je, na kraju krajeva, veoma efektivan učitelj.

Učenje kroz rad:

- odražava skautski *aktivni* pristup obrazovanju. Drugim rečima, mladi ljudi imaju priliku da kroz direktno iskustvo steknu određena saznanja za razliku od pasivnog slušanja predavača.
- je način na koji mladi ljudi stiču *znanja, veštine i stavove* u svakoj oblasti razvoja i tako napreduju ka obrazovnim ciljevima. To naravno ne znači da kroz rad mladi ljudi stiču samo praktične i manuelne veštine. Na primer, najbolje će shvatiti značenje odgovornosti tako što će i sami preuzeti odgovornost za određenu stvar.
- odražava skautski *praktični* pristup obrazovanju koji je zasnovan na učenju kroz prilike za sticanje iskustva koje nastaju u svakodnevnom životu. Drugim rečima, skauti ne stiču apstraktna znanja i veštine koji nisu u vezi sa realnošću. U skautstvu, osoba neće naučiti da šije samo zato da bi znala da šije već da izvesno znanje primeni u konkretnoj dnevnoj situaciji.

- **Članstvo u malim grupama**

Vodni sistem je, kako ga je još Baden-Pauel nazvao, osnovni element skautstva.

Potpuno jednostavno se koristi prirodna dinamika mladih ljudi i njihova težnja da formiraju male grupe prijatelja i da rade stvari zajedno. Mali broj ljudi, specifičnost međuljudskih odnosa, poistovećivanje svih članova grupe sa zajedničkim ciljevima, međusobno poštovanje, osećanje slobode u radu i spontanosti, obezbeđuju idealnu atmosferu za obrazovanje mladih članova.

Život u vodu predstavlja okvir u kojem mlad čovek može da:

- razvije svoje lične i kolektivne sposobnosti kroz objedinjavanje i izgradnju sopstvenih veština, talenata i iskustava i kroz razvoj zajedničkog timskog duha;
- razvije konstruktivne odnose sa ostalim mladim ljudima i odraslima, a koji se zasnivaju na obostranom poverenju, i koji jačaju kroz vreme kao rezultat zajednički proživljenih avantura i izazova;
- nauči da živi u sistemu demokratskog samoupravljanja u saradnji sa odraslima. To mladim ljudima pomaže da nauče da prevazilaze konflikte i postignu koncenzus, da se izražavaju i da slušaju druge, da sarađuju i dele, da preuzimaju inicijativu i da vode.

Nekoliko manjih grupa čine četvu koja na čelu ima svog vođu. Sistem dobro radi kada se poštuje, tj kada inicijativa dolazi iz vodova, kada mladi ljudi zaista mogu da se izraze kod biranja aktivnosti i u odlukama koje se njih tiču i kada odrasli stvarno podržavaju mlade ljude i stoje uz njih da bi im pomogli. Drugim rečima, vod nije podgrupa čete a vodnik nije kanal kroz koji će vođa čete širiti svoja naređenja i odluke. Vod, a takođe i jato ili bilo koja druga grupa u organizaciji (štabovi, rukovodstva, komisije...), deluju kao jedinstvena celina u ostvarenju svakog zadatka.

- **Simbolički okvir**

Simbol može biti opisan kao nešto poznato, što predstavlja nešto mnogo šire ili apstraktnije, ideju ili pojam.

U skautstvu, simbolički okvir se odnosi na sve one elemente sa značenjem, nazive kategorija, uniformu, oznake, pesme, ceremonije. Simbolički okvir je skup elemenata koji predstavlja ideje koje skautstvo promoviše i koji mladom čoveku pomaže da ih lakše prihvati. Okviri se menjaju od kategorije do kategorije kako bi odgovarali nivou zrelosti članova. Da bi se izašlo u susret potrebama mladih ljudi različitih uzrasta, svaka kategorija ima simbolički okvir koji je izražen kao glavna tema (inspirisano dečjim bajkama, mitovima, legendarnim herojima, periodima iz istorije...). Na taj način se izgrađuje prirodna sposobnost mladog čoveka za imaginacijom, avanturom, kreativnošću i inventivnošću na način koji:

- stimuliše razvoj u raznim dimenzijama
- pomaže mu da se identifikuje sa pravcima razvoja i vrednostima skautstva
- stimuliše razvoj osećaja identiteta
- stimuliše jedinstvo i solidarnost u okviru grupe.

Svrha simboličkog okvira, stoga, nije da održava mlade ljude u zamišljenom svetu već da prirodni svet mašte upotrebi kako bi se obogatilo svakodnevni život, rešile brojne poteškoće s kojima se suočavamo i nastavio razvojni proces.

Iako su mnogi simbolički okviri stvoreni od strane nacionalnih asocijacija nije loše setiti se onih koje je B.P. prvobitno predložio i pogledati kako oni blisko odgovaraju trima ključnim fazama razvoja: detinjstvu, adolescenciji i mladosti (Knjiga o džungli, Robinzon Kruso, Odisej)

- **Priroda**

Kada kažemo priroda mislimo na prirodno okruženje – šumu, ravnice, more, planine, pustinju. Sa druge strane nam ostaje veštački stvoreno okruženje, kao što je školsko dvorište, betonski kampovi, prenaseljeni gradovi.

Priroda, kao element skautskog metoda predstavlja neizmernu mogućnost koju nudi prirodni svet za razvoj mlade osobe.

Kontakt sa prirodom:

- potpuno doprinosi razvoju mlade osobe u svim oblastima razvoja
- nudi idealnu sredinu u kojoj se može sprovesti skautski metod.

Priroda doprinosi ličnom razvoju na mnoge načine; fizički, intelektualni, emocionalni, društveni i duhovni razvoj. Isto tako priroda pomaže mladom čoveku da se vrati osnovama i onome što je suštinsko i stvarno u životu.

- **Lični razvoj**

“Da li bi mi rekli, molim Vas, kojim putem treba da pođem?”

“To zavisi, u mnogome, od onoga gde bi želeli da stignete.”

Alisa u zemlju čuda, Lewis Carroll

Ovaj element skautskog metoda treba da pomogne mladom čoveku da razvije unutrašnju motivaciju za preuzimanje odgovornosti za lični razvoj. Mlada osoba treba da je svesna i aktivno uključena u proces ličnog sazrevanja.

Razvojna šema je glavno sredstvo koje se koristi da bi podržalo ovaj element metoda. Ona je zasnovana na skupu obrazovnih ciljeva koje je odredila svaka nacionalna asocijacija za svoje kategorije članstva i sadrži znanja i veštine za koje se očekuje da će ih mlada osoba steći u različitim periodima razvoja po izlasku iz određene kategorije.

Predstavljena na atraktivan i stimulativan način, progresivna šema je sredstvo za svakog mladog čoveka koji uz pomoć vođe može da:

- izradi skup ciljeva u okviru ličnog razvoja
- ustanovi kako konkretno namerava da ih dostigne
- sprovede svoje namere u sopstvenom tempu

- proceni, utvrdi i proslavi napredak koji je postignut.

Podrška odraslih

U skautstvu, podrška odraslih podrazumeva dobrovoljno partnerstvo između odraslih vođa i mladih ljudi, pojedinačno i grupno. U ovom partnerstvu, uloga odraslih vođa je da omogući proces samoobrazovanja. Mladi ljudi i odrasli unutar organizacije dele iste ideale i obavezani su istim Zavetom, stoga, oni su partneri i treba da prihvate jedni druge onakvim kakvi jesu.

Mladim ljudima su odrasli potrebni da bi postigli zamišljeno, stekli samopouzdanje sami u sebe, otkrili svoje granice, suočili se sa dolazećim fazama razvoja...

Dok su odraslima mladi ljudi potrebni jer im predstavljaju stalni izazov i proveravaju opravdanost i autentičnost njihovog ličnog izbora i posvećenosti. Isto tako mladi ljudi im daruju svežinu i radoznalost ljudi koji otkrivaju stvari po prvi put.

Na ovakvoj osnovi uzajamnog uvažavanja i saradnje, pokret podržava razvoj stvarne komunikacije među generacijama, bez borbe za vlast, strahova, rđavih namera.

Potpuni obrazovni sistem, bogat kao skautstvo, svakako je kompleksan. On ima, poput dijamanta, mnogo različitih površina. U koju god površinu da pogledamo trebalo bi da vidimo odraz svih ostalih.

Kompleksan, međutim, ne znači obavezno komplikovan. Konačno, ni Baden-Pauel nije bio profesionalni pedagog. Mada je posedovao kreativni um, razumevanje i interesovanje za mladi svet, mnogo zdravog razuma i smisao za humor. Ovi kvaliteti, povezani sa razumevanjem onoga što skautstvo pokušava da uradi i obrazovnim elementima pomoću kojih se dolazi do cilja, su tvoje osnovno oruđe.

pripremila: Zorica Skakun